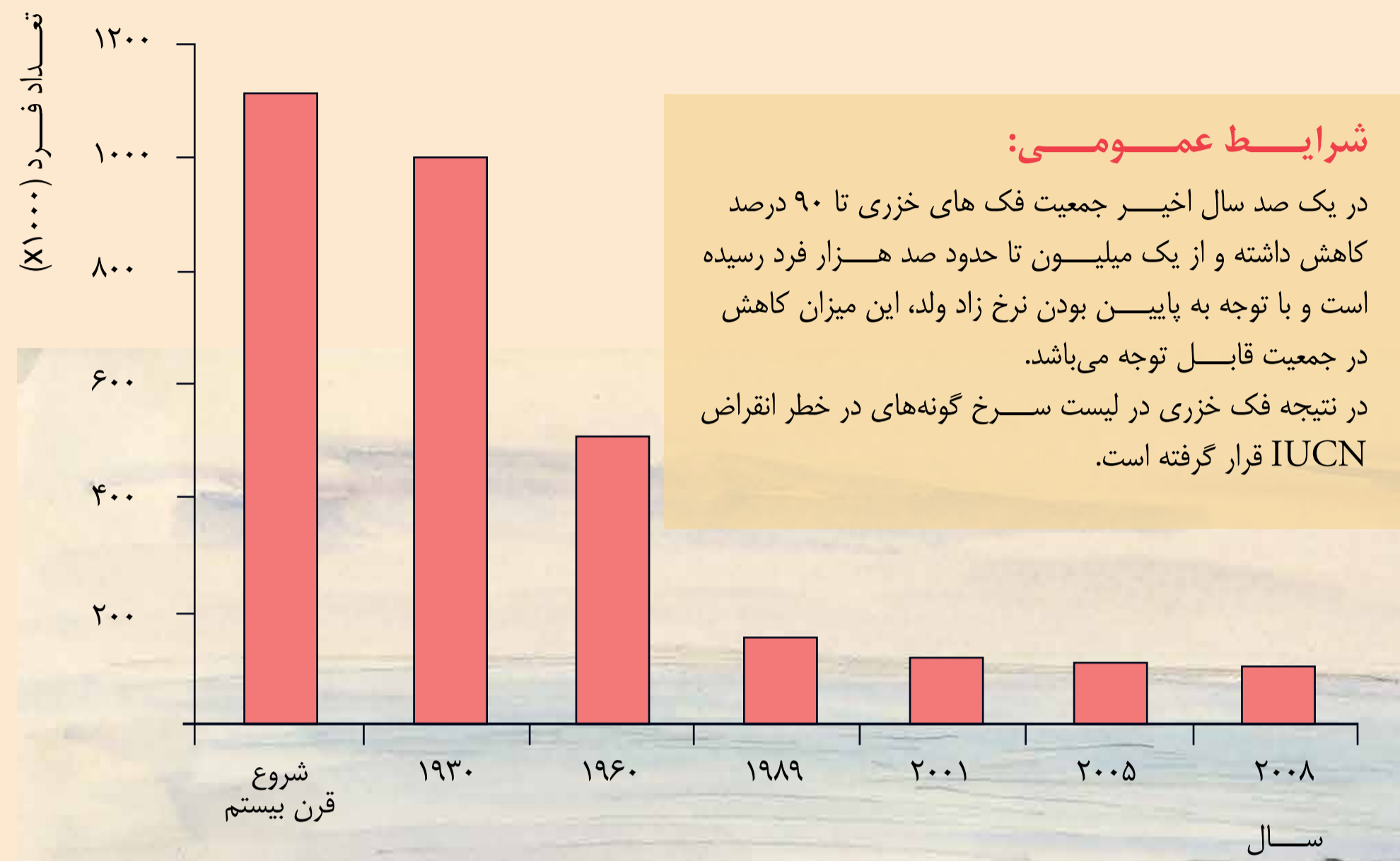

سرنوشت غم‌انگیز فک خزری

چگونه می‌توانیم به این گونه کمک کنیم؟

تصویرگر: ولادیمیر سمیرین

شرایط عمومی:

در یک صد سال اخیر جمعیت فک های خزری تا ۹۰ درصد کاهش داشته و از یک میلیون تا حدود صد هزار فرد رسیده است و با توجه به پایین بودن نرخ زاد و ولد، این میزان کاهش در جمعیت قابل توجه می‌باشد.
در نتیجه فک خزری در لیست سرخ گونه‌های در خطر انقراض IUCN قرار گرفته است.

بومی دریای خزر

فک خزری با نام علمی *Pusa caspica* فقط در دریای خزر زندگی می‌کند و با طولی بین ۱۲۰ تا ۱۴۰ سانتی متر یکی از کوچکترین فک های شناخته شده در دنیا محسوب می‌شود. این گونه در زمستان بر روی یخ‌های بخش شمال شرقی دریای خزر زادآوری کرده و تابستان را در نواحی مرکزی و جنوبی سپری می‌کند، آنها برای استراحت و موریزی دسته‌های بزرگی را تشکیل داده و به جزایر دریای خزر پناه می‌برند. رژیم غذایی فک خزری عمدتاً ماهی‌های کوچک (کیلکا، گاوماهیان، شیشه ماهی و...)، میگو، آمفی پودا و خرچنگ را شامل می‌شود.

ساکنان عزیز حاشیه دریای خزر

شما هم می‌توانید کمک کنید:

- لطفاً دوستان و آشنایان خود را از شرایط نامساعد فک خزری آگاه کنید.
- در زمان زادآوری، موریزی و استراحت فک ها مزاحم آنها نشوید.
- در صورت مشاهده فک در هنگام ماهی‌گیری لطفاً به آنها آسیب نرسانید.
- با برگزاری جنبش‌ها و برنامه‌های جمعی سطح آگاهی عمومی را افزایش دهید.
- با اقدامات حفاظتی تأثیرگذار توجه عمومی را به شرایط نامساعد فک خزری جلب نمایید.
- برای حفاظت از فک های خزری سازمان‌های مردم نهاد تاسیس کنید.
- مقامات مجری و قانون‌گذار را از واقعیت های مرگ و میر فک‌های خزری مطلع کنید.

چه باید کرد؟

لازم است تمام کشورهای حاشیه دریای خزر برای حفاظت از فک خزری اقدامات یکپارچه ای را انجام دهند. در همین راستا از سال ۲۰۰۶ کشورهای آذربایجان، ایران، قزاقستان، روسیه و ترکمنستان در قالب کنوانسیون تهران در زمینه‌ی حفاظت از محیط زیست آبی دریای خزر همکاری می‌کنند.

انتظار می‌رود برنامه‌های بین‌المللی برای حفاظت از فک خزری بکار گرفته شود و جزایر به عنوان شبکه‌ای از ذخیره‌گاه‌های طبیعی محافظت شوند و لازم است قوانینی برای حفاظت از منابع زیستی دریایی وضع گردد که قادر باشد تولیدات نفتی و حمل و نقل دریایی را کنترل نماید.

اما این کافی نیست!

بهتر است برنامه‌های آموزشی برای آشنایی بیشتر با فک خزری با مشارکت جوامع محلی، دانش آموزان ساکن در حاشیه دریای خزر اجرا شود.

نقش محیط زیستی:

فک خزری در اکوسیستم دریایی (دریای خزر) از اهمیت زیستی خاصی برخوردار است. وجود فک‌های خزری تا حد زیادی به ذخایر ماهی و دیگر منابع زیستی در دریای خزر وابسته بوده و حضور آنها نمایانگر وضعیت مطلوب ماهی‌ها و همچنین شرایط پایدار دریای خزر است.

فک و مردم:

در زمان‌های گذشته فک‌های خزری توسط مردم شکار می‌شدند و مردمی که در سواحل دریای خزر زندگی می‌کردند برای گذران زندگی خود وابسته به فک‌های خزری بودند، اما به دلیل استفاده از ابزارهای ساده صیادی برای جمعیت فک‌ها آسیب جدی در پی نداشت. به علت نقش پررنگی که فک در معیشت مردم ایفا می‌کرده، در گذر زمان به افسانه‌ها و رسوم مردم منطقه راه پیدا کرده است.

عوامل تهدید:

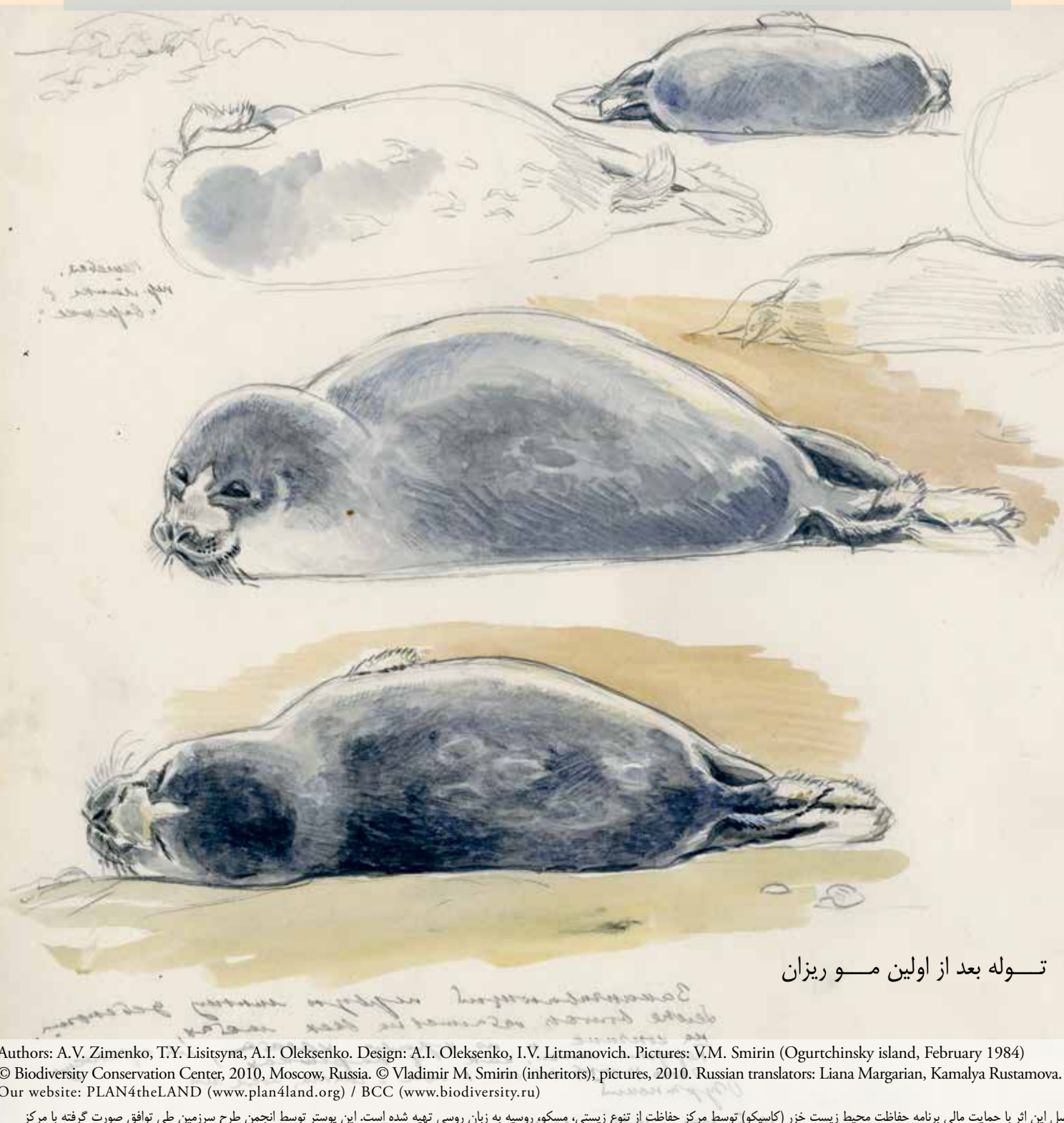
دلایل کاهش جمعیت:

- صید و شکار غیرقانونی
- به دام افتادن و خفه شدن در تورهای ماهی‌گیری
- کاهش منابع غذایی به علت ورود گونه‌های غیر بومی (شانه‌دار ژله‌ای و...) به دریای خزر و همچنین صیادی بیش از حد.
- کاهش در حجم یخ، به علت تغییرات آب و هوایی
- تردد کشتی‌های یخ‌شکن از میان یخ‌ها
- آلودگی دریای خزر از طریق ورود مواد شیمیایی سمی و فلزات سنگین
- اکتشاف نفت

معلمان، دانش آموزان و والدین:

- مشارکت شما هم در حفاظت از فک خزری - این گونه‌ی شگفت‌انگیز دریای خزر- و شناساندن آن به عموم مردم بسیار مهم و تأثیرگذار است.
- بهتر است در کتب درسی میحی به فک خزری و حفاظت از آن اختصاص داده شود، در این صورت می‌توان پروژه‌های آموزشی تعریف نمود که در آن خلاقیت دانش آموزان و والدین با هم بکار گرفته شود.
- با تخصیص فضای ویژه‌ای برای به اشتراک گذاری عکس‌ها، ویدئوها، نقاشی‌ها و کاردستی‌ها پتان دربار‌ی این گونه‌ی ارزشمند را وارد مدرسه‌ی خود کنید.
- بروشورهایی در این زمینه با هدف آشنایی از سرگذشت تلخ فک خزری تهیه کنید.
- تلاش کنید تا در مورد این موجود به یاد ماندنی بیشتر بیاموزید و افسانه‌ها و قصه‌های محلی منطقه‌ی خود را یاد بگیرید.
- تشکیل گروه‌های محلی با حضور افراد متخصص که با پایش منطقه، مانع از ایجاد مزاحمت برای فک‌های در حال استراحت در ساحل شده و همچنین اطلاعات مفیدی را از حضور فک‌ها کسب نموده و در اختیار دیگران قرار دهند.
- نقاشی‌ها و قصه‌های شما در مورد مشاهده‌ی فک خزری که در مدرسه و در کنفرانس‌های داخل مدارس تهیه می‌شود به نوعی از مشارکت‌های مهم در زمینه‌ی حفاظت از این موجود شگفت‌انگیز تلقی می‌شود.

فک خزری - نماد طبیعت و حیات وحش خزر - در حال نابودی است. بیایید با کمک هم از این پایان غم‌انگیز جلوگیری کنیم.

تسوله بعد از اولین موریزان

Authors: A.V. Zimenko, T.Y. Leluyeva, A.I. Okolozhko, Design: A.I. Okolozhko, I.V. Litmanovich, Pictures: V.M. Smirina (Ogurchinsky Island, February 1984) © Biodiversity Conservation Center, 2010, Moscow, Russia. © Vladimir M. Smirina (fisherhouse), pictures, 2010. Russian translation: Liana Mangarita, Kamalya Rustamova. Our website: PLAN4theLAND (www.plan4land.org) / BCC (www.biodiversity.ru)

